

SPOREN VAN SPIONNAGE (1943)

Ter nagedachtenis van Willy Theerens
Johan Ballegeer

In de nagelaten papieren van onze betreurde vriend en secretaris Willy Theerens vonden we enkele losse fotocopies die waarschijnlijk kwamen uit een bundel *La Côte Belge 4/44 - Le Mur de l'atlantique (De Belgische kust 1940-44 - De Atlantische Muur (Atlantikwal))*. De bladzijden kunnen gepubliceerd zijn in 1988. Ze dragen geen naam van een auteur.

Vooraf de gegevens omtrent een Duitse stelling nabij *Schapenbrugge* (Westkapelle) zullen Willy (en ook ons) hebben geboeid.

Het gaat hier om gegevens die in 1943 door de Inlichtingsdiensten van de ernstig te nemen weerstandsgroep *Marc* naar Engeland werden gezonden. De fragmenten van de boodschap zoals ze voorkomen in de questieuze copies zijn nogal verward. We proberen ze min of meer logisch weer te geven.

OBSERVATIES DOOR 'MARC'

Daar de knoop zich sluit, waar Westkapelle-Huizen, Westkapelle-dorp en het bouwwerk tussen deze twee steunpunten zijn aangepakt, rest er ons nog ons naar Holland te begeven om er stelling d) de wissel bij het Hazegras en stelling nr.12 bij het fort Hazegras.

In elk geval blijven er onze twee steunpunten te Westkapelle op de weg Sint-Annater-Muiden / Schapenbrug / Sluis in een streng verboden doorgangzone. De overzichtskaart van de Duitse stellingen aan de Vlaamse kust is oranje gekleurd, waarvan het midden is ingenomen door TSF en de telephonie.

De samenvattende lijst van de staf (Belgische ?) heeft het in zijn toewijzingslijst over: c) radiopost met een tiental bouwsels waarvan één in beton. Geen enkel bijzonder werk is weerhouden.

Nog eens een stelling die niets bijzonders heeft tenzij enkele oude documenten die me wakker hebben geschud. Inderdaad vroeg deze zone om een degelijk onderzoek en werd langzaam maar zeker een vraagstuk. Na de documenten uitgespeld te hebben begaf ik mij ter plaatse. *(Deze tekst blijkt door een naoorlogse snuffelaar opgesteld. We hebben ze vrij vertaald evenals volgende gegevens.)*

DE BOODSCHAP

Achteraan was een gekopieerde kattedelletje dat we hier vooraan geven:

Stempel: MARC -- Feuille 64 (de 64 in handschrift) Courier A3 du 25/X/43 : T.TR. CRHSGM. Verder in machineschrift:

Légende du croquis n° 44 du 21-10-43. 1. Appareils de la station. 2. Station radio.

(verder vertalen we) Telefooncentrale de kabel Vertrekt uit een centrale bunker gelegen bij het binnenkomen van Westkapelle en komend van Knokke zeker nagezien en vernieuwd op het eind vertrekkend van de bunker en gaande tot aan het station bij de Belgische grens (Schapenbrug). door de velden op + of - 500 m. van de weg Westkapelle-Sluis. Vanaf dit station delft men een gracht om een kabel in te leggen. Hij loopt voorbij de N.O. zijde van Sluis naar Oostburg waar zich de staf van een infanterieregiment bevindt. (745e infanterieregiment) (Bron: pers. waarn. door V.N. 44/125).

WAT MEN LIET WETEN

Inlichtingsdienst

Inlichting luchtafweer - Legende bij schets 9, blad 77 - Zending van 1943 - Antwoord op de kritiek op de zending Bl van 24.2.1943 - Legende bij schets nr.9 van 7.4.43 - F 4/31 - blad 78 - Onbekende agent. - Service Marc - En dit alles op een bladzijde - Schapenbrug - Nachtjagerscentrale - X'9 -

1. Gepantserde cabine met erop een H-vormige antenne
2. Telefoonluchtlijn
3. Antenne voor draadloze verbinding
4. Gebetonneerde schuilplaats

Een inlichtingscentrale voor nachtjagers werd opgezet in de Westkapelse velden nabij Schapenbrugge, de Belgische douanepost op de weg Westkapelle-Sluis. Sedert de vijandelikheden is de Belgische douanepost overgebracht naar de grens d.w.z. naar St.-Anna-ter-Muiden, Belgische kust.

Deze inlichtingscentrale is in werking gesteld tussen 22 en 28 maart 1943. Het gebouw is opgetrokken in januari 1943 maar bleef in onbruik. Dit gebouw bestaat uit een grote schuilplaats in beton ten dienste van de TSF van de Luftwaffe en uit een klein in metselwerk opgetrokken gebouw in het vrije veld waarop een gepantserde cabine staat. De soldaten zijn gelegerd in de afhankelijkheden van een nabij gelegen hoeve.

Wij stelden vast dat deze post identiek is aan die op de lijn Haspengouw en die van de Ardennen. We zien hier wel geen uitkijktoren van 12 m hoogte, maar de gepantserde cabine is eender. Bij Schapenbrug zien we een klein gebouw in dik metselwerk met een zijde van ongeveer 3 m. Een houten buitentrap leidt naar het platform waar de gepantserde cabine is opgesteld. De cabine is donkergrijs geschilderd, waardoor ze moeilijk te onderscheiden is van de momenteel geploegde velden. Het lijkt alsof de antenne zes sprietels heeft, zeker toch 4. De bezetting bestaat uit 30 telegrafisten van de Luftwaffe.

De elektrische centrale is elektrisch en telefonisch. verbonden met de abri, eerst door een ondergrondse lijn die halfweg het traject aan de oppervlakte komt. De gebetonneerde abri meet ongeveer 35 m bij 15 en draagt een camouflagedak. (1) De wanden zijn wit wat haar het uitzicht van een schuur geeft.

De horizontale antenne hangt aan twee houten palen van 12 m hoog, die 30 m van elkaar steen.

Toestand: zie bijgevoegde schets: centrale aangeduid op de kaart als nr. 1, de gebetonneerde abri als nr. 4, en de antenne als nr. 5.

1. bevindt zich op 71.240 - 223.800; 4 bevindt zich op 71.200 - 223.800.

In de gegevens kan een fout geslopen zijn van een honderdtal meter voor wat nr. 1 betreft.

Verwijzingen:

Het geheel bevindt zich op de as van de Knokse St.-Margaretakerk perceel 74.540 - 225.400 en de vierkante toren van St.-Anna-ter-Muiden (Holland) perceel 79.860 - 222.320.

De nachtjagers vliegen best aan vanuit Vlissingen. Te Wevelgem bevinden zich slechts een dertigtal dagjagers van het type Messerschmidt 109F en Focke-Wulf 190. Deze evolueren voortdurend boven Kortrijk.

Ingesloten de schetsen bij deze zending.

(N.V.D.R.: De opsteller moet wel iemand geweest zijn met militaire kennis van zaken, vermoeden we. En dus geen koolzaadbrander of vrouwenschender uit 1944).

NA DE OORLOG

Na de oorlog moet iemand de zaak van naderbij zijn gaan bekijken. Zijn verslag luidt aldus:

"Huidige toestand: Hieronder twee foto's van het werk dat de antenne droeg. De onderste foto is de betonplaat van 1 m dikte die als dak diende. Ze heeft nog haar verankeringsgaten.

Met uitzondering van de hoeve die als cantonnement diende beschreven door een SR (2) bestaat er niets meer tenzij de kazemat. Die ligt nog altijd midden in de velden zoals in 1943 en schijnt niemand te hinderen. Ze heeft inderdaad de vorm van een kleine L met hoofdmuren van 5,5 x 5,5m. De langste zijde meet 7 m. De houten trap beschreven door de agent heeft plaats gemaakt voor een in baksteen. Deze kazemat op ongeveer 900 m van de weg Westkapelle-Sluis diende als steunzendantenne voor nachtjagers. De muren zijn uit gevoegde, niet met cement afgeplakte baksteen. Deze centrale is bekroond met een betonnen plaat van zeer goede kwaliteit met een dikte van 1 m. waarin de steunen van de antenne waren geplaatst. Die rustte op 9 houten pikkels (ronde palen van 10 cm doormeter) opgesteld met 80 à 90 cm tussenruimte en opgesteld in een vierkant. De steunpalen stonden los boven op de plaat en waren bevestigd met haken.

De muren van het gebouw waren 80 cm dik, de totale hoogte bedroeg 3 m. De gang is 1,1 m breed, terwijl de ingang van de abri 1,5 m is, met een dikte van de muur en een algemene binnenhoogte van 1,95 m.

De gang en de muur zijn met mortel afgeplakt, maar er is geen spoor van binnenbeschildering (3), wat ons doet veronderstellen dat er geen constante bezetting was. Dit wordt tevens bevestigd door de afwezigheid van een schoorsteen.

Het is mogelijk dat deze antenne geïsoleerd was opgesteld om elke interferentie te vermijden. Een der bakstenen was met opzet zo geplaatst om de naam van de fabrikant te laten zien.

Deze centrale was opgezet in een verboden zone van 1 x 1 km tussen de weg naar Retranchement afgeboord met betonnen palen en deze naar Sluis afgesloten met stalen piketten. De architectuur van dit werk is identiek aan de grensabis in deze streek. Spijtig dat de kazemat van 35 x 15 m er niet meer is want dat was de sleutel... ,'

(1) Opvallend dat alle camouflagedaken op de Duitse bunkers een zwakke helling hadden zoals de Beierse boerderijen, terwijl onze eigen daken veel een helling van 45° hebben. Dit moet de piloten van de RAF toch zeker zijn opgevallen. (n.v.d.r.)

(2) SR ? = Service de Renseignement = inlichtingsagent?

(3) De Duitsers stelden nog al prijs op een esthetische afwerking van de binnenruimte van de abris. Bruno Enskat uit Tretow. Nu uit Iserlohn en 77 jaar. Won in 1943 de eerste prijs voor de opschik van zijn bunker nabij de hoeve van dhr J. Cauwels. De prijs bestond uit drie dagen verlof die hij doorbracht bij mijn schoonouders. Hij trok een burgerpak aan van mijn schoonvader en ging toerist spelen in Brugge, waar hij de Brugse musea en in het bijzonder de Madonna van Michelangelo ging bewonderen, in elk geval weinig Militar.